

**Zakres i metodyka prowadzenia oceny wartości użytkowej
bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego przez
Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka w Warszawie**

§ 1. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego prowadzona jest zgodnie z decyzją Komisji 2006/427/We z 20 czerwca 2006 r. ustanawiającej metody oceny wartości użytkowej i metody oceny wartości genetycznej zwierząt hodowlanych czystorasowych z gatunku bydła (Dz. U. WE L 169 z 22.06.2006, str. 56)

§ 2. 1. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego prowadzona jest na zlecenie hodowcy na podstawie umowy zawartej pomiędzy PFHBiPM, a hodowcą (właścicielem, posiadaczem zwierząt).

2. Wysokość opłat za prowadzenie oceny, o której mowa w ust. 1 oraz tryb ich regulowania ustalana jest zarządzeniem Dyrektora Biura PFHBiPM po akceptacji Zarządu Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka.

§ 3. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego obejmuje:

- 1) ocenę użytkowości mlecznej określaną na podstawie próbnych udojów;
- 2) ocenę użytkowości rozplodowej;
- 3) ocenę typu i budowy;
- 4) ocenę cech funkcjonalnych.

§ 4. 1. Oceną wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego obejmuje się wszystkie zwierzęta o mlecznym lub mięsno-mlecznym kierunku użytkowania utrzymywane w stadzie, stosując dla wszystkich ocenianych zwierząt taką samą metodę oceny.

2. Zwierzęta poddawane ocenie, bez względu na płeć i rasę, muszą być oznakowane zgodnie z przepisami ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

3. Zwierzęta poddawane ocenie są identyfikowane przez porównanie numeru identyfikacyjnego na kolczyku z numerem odnotowanym w dokumentach hodowlanych i w paszporcie.

4. W przypadku ras wielomaścistych (łaciatych) - zwierzęta identyfikowane są dodatkowo przez porównanie konturów umaszczenia z ich rysunkiem (lub zdjęciem) znajdującymi się w dokumentach hodowlanych.

§ 5. 1. Próbnny udój polega na ustaleniu (zmierzeniu) i zarejestrowaniu ilości udojonego mleka indywidualnie od każdej krowy oraz pobraniu, indywidualnie od każdego zwierzęcia, reprezentatywnej próbki mleka .

2. Nie ustala się ilości udojonego mleka i nie pobiera się prób mleka z udojów przeprowadzonych w czasie czterech dni od dnia rozpoczęcia laktacji.

3. Próbnny udój przeprowadzany jest przez osobę upoważnioną przez prowadzącego ocenę:

1) minimum 11 razy w roku i polega na ustaleniu ilości udojonego mleka w okresie 24 godzin oraz pobraniu łącznej próby mleka składającej się z prób pobranych z każdego udoju przeprowadzonego w tym okresie (metoda „A4”);

2) minimum 11 razy w roku i polega na ustaleniu ilości udojonego mleka z jednego udoju, przemiennie rannego lub wieczornego i pobraniu próby mleka z tego udoju, pod warunkiem prowadzenia dwóch udojów w ciągu 24 godzin (metoda „AT4”);

3) minimum 6 razy w roku i polega na ustaleniu ilości udojonego mleka w okresie 24 godzin oraz pobraniu łącznej próby mleka składającej się z prób pobranych z każdego udoju przeprowadzonego w tym okresie (metoda „A8”).

4. W przypadku wykonywania udoju za pomocą robotów do dojenia krów dopuszcza się pobranie łącznej próby mleka składającej się z prób pobranych w trakcie czterech kolejnych udojów lub z każdego udoju przeprowadzonego w okresie nie krótszym niż 16 godzin.

§ 6. 1. Do pomiaru ilości udojonego mleka używane są następujące rodzaje urządzeń:

1) wagi

2) mlekometry mechaniczne

3) elektroniczne urządzenia do automatycznego pomiaru mleka

2. Urządzenia, o których mowa w ust. 1, muszą posiadać stałą lub tymczasową akceptację Międzynarodowego Komitetu ds. Kontroli Użytkowości Zwierząt ICAR.

3. Urządzenia, o których mowa w ust. 1, muszą być spójne pomiarowo z jednostkami SI oraz podlegać systematycznej ocenie lub kalibracji.

§ 7. 1. Ocena użytkowości mlecznej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego obejmuje:

- 1) określenie wydajności mlecznej krowy w laktacji, na podstawie wyników przeprowadzonych próbnym udojów;
- 2) ustalenie zawartości suchej masy mleka oraz zawartości tłuszczu, białka i laktozy w łącznej próbie mleka, pobranej z każdego doju, w próbnym udoju;
- 3) obliczenie wydajności tłuszczu, białka i laktozy w laktacji, na podstawie określonej wydajności mlecznej oraz ustalonej w kolejnych próbnym udojach zawartości tłuszczu, białka i laktozy;
- 4) określenie liczby komórek somatycznych;
- 5) określenie zawartości mocznika.

2. Na podstawie informacji o użytkowości mlecznej każdej krowy w stadzie ustalana jest dla każdego stada:

- 1) ilość kilogramów mleka udojonego w trakcie próbnego udoju;
- 2) przeciętna dla laktacji:
 - a) liczba krów,
 - b) wydajność kg mleka,
 - c) wydajność kg tłuszczu oraz procentowa zawartość tłuszczu,
 - d) wydajność kg białka oraz procentowa zawartość białka,
- 3) przeciętna dla stada:
 - a) liczba krów,
 - b) wydajność kg mleka,
 - c) wydajność kg tłuszczu oraz procentowa zawartość tłuszczu,
 - d) wydajność kg białka oraz procentowa zawartość białka

§ 8. 1. Ocena użytkowości rozplodowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego polega na ustaleniu dla każdej samicy w stadzie:

- 1) wieku pierwszego wycielenia;
- 2) okresów międzyciążowych;
- 3) okresów międzwycieleniowych;
- 4) rodzajów porodu;
- 5) żywotności urodzonego cielęcia.

2. Ocena użytkowości rozplodowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego, w zakresie określonym w ust. 1 pkt 1-3 prowadzi się na podstawie następujących danych, ustalanych dla każdej samicy w stadzie:

- 1) daty urodzenia;
- 2) daty pokrycia lub sztucznego unasienienia, lub czasu przebywania buhaja w stadzie, w przypadku krycia haremowego;
- 3) nazwy i numeru identyfikacyjnego buhaja użytego do krycia lub buhaja, którego nasienie zostało użyte do wykonania zabiegu sztucznego unasieniania;
- 4) daty pozyskania i liczby uzyskanych komórek jajowych lub zarodków;
- 5) daty przeniesienia zarodka, danych o rodzicach genetycznych;
- 6) daty wycielenia lub poronienia;
- 7) masy urodzonego cielęcia;
- 8) liczby wycieleń od początku okresu rozplodowego;
- 9) numerów identyfikacyjnych urodzonych cieląt;
- 10) płci i liczby urodzonych cieląt;
- 11) dat zasuszenia;
- 12) daty ubycia i przyczyny ubycia.

3. Określenie rodzaju porodu polega na zakwalifikowaniu go do jednej z następujących kategorii:

- 1) samodzielny
- 2) łatwy
- 3) trudny przy użyciu znacznie większej siły niż normalnie
- 4) ciężki (zabieg chirurgiczny, uszkodzenie krwi lub cielęcia, embriotomia)
- 5) poronienie
- 6) cesarskie cięcie

4. Określenie żywotności urodzonego cielęcia polega na zakwalifikowaniu go do jednej z następujących kategorii:

- 1) cielę żywe, normalne
- 2) cielę martwe przy urodzeniu lub padło w ciągu 24 godzin
- 3) cielę z wadami budowy lub potworkowate

§ 9.1. Ocena cech funkcjonalnych obejmuje określenie:

- 1) zawartości komórek somatycznych;
- 2) szybkości oddawania mleka;

- 3) zachowania się zwierzęcia podczas doju.
2. Określenie szybkości oddawania mleka polega na zakwalifikowaniu go do jednej z następujących kategorii:
 - 1) bardzo wolne
 - 2) wolne
 - 3) przeciętnie
 - 4) szybko
 - 5) bardzo szybko
 3. Określenie zachowania się zwierzęcia w czasie doju polega na zakwalifikowaniu go do jednej z następujących kategorii:
 - 1) zwierzę powolne
 - 2) zwierzę normalnie reagujące
 - 3) zwierzę pobudliwe lub agresywne

§ 10. 1. Ocena typu i budowy bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego polega na niezależnym mierzeniu lub ocenianiu poszczególnych cech budowy zwierzęcia.

2. Cechy budowy zwierzęcia, które nie są mierzone, oceniane są liniowo w skali dziewięciopunktowej, w której punkty 1 i 9 określają dolną i górną granicę poszczególnych cech.

§ 11. 1. Wyniki oceny wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego i mięsno-mlecznego udostępniane są właścicielowi, posiadaczowi zwierząt każdorazowo po wykonaniu próbnego udoju, w postaci wydrukowanych raportów lub – na życzenie – również w formie elektronicznej.

2. Wyniki zbiorcze (roczne) publikowane są w wydawnictwach krajowych i regionalnych PFHBiPM oraz umieszczane na stronie internetowej.